

Відгук

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Хрикова Є.М. на дисертацію Ульянової Вікторії Станіславівни „Теоретичні і методичні засади адаптивного управління якістю музичної освіти у вищому педагогічному навчальному закладі”, подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Актуальність теми дисертаційного дослідження В. С. Ульянової не викликає сумніву, оскільки воно пов'язане з однією з найважливіших проблем діяльності вищих навчальних закладів. Сьогодні, в умовах інтеграції України до європейського та світового освітнього простору, модернізації національної системи вищої освіти, пошуку шляхів підвищення її ефективності особливо важливим є звернення до проблем управління. Саме від оновлення системи управління вищою освітою залежить її подальший розвиток та вплив на розвиток нашої країни. В. С. Ульянова переконливо обгрунтувала актуальність і доцільність дослідження проблеми.

Сучасний етап розвитку педагогічної науки країни є етапом масштабних колективних досліджень. Тому важливим є те, що дисертаційна робота виконана в межах держбюджетної теми „Теоретико-методологічні засади розробки змісту неперервної педагогічної освіти” в Українській інженерно-педагогічній академії та в межах наукової теми, над якою працює колектив Комунального закладу „Харківська гуманітарно-педагогічна академія” Харківської обласної ради.

Відзначимо логічний взаємозв'язок у викладенні автором тез щодо необхідності розв'язання існуючих у педагогічній освіті суперечностей,

актуальності теми дослідження, визначенні нею мети, завдань, об'єкта, предмета, методів дослідження.

Дослідниця виявила проблеми музично-педагогічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва (забезпечення продуктивності їх педагогічної праці; формування професійної компетентності у процесі підготовки шляхом засвоєння специфічних функцій професійної діяльності, розвитку педагогічної майстерності, професійних здібностей та особистих якостей; педагогізація викладачів спецдисциплін; підготовка вчителя переважно на теоретичному матеріалі (недостатньо практики); забезпечення якості музичної освіти шляхом введення науково обґрунтованих програм, спецкурсів за вибором, новітніх методик; недостатня сформованість здатності до оперативної адаптації студентів та викладачів до мінливих вимог ринків праці та освітніх послуг; необхідність розвитку самоорганізації, самовиховання, самовдосконалення при формуванні педагогічної діяльності студентів; недостатня розробленість технології пролонгованого моніторингу якості музичної освіти і художньо-естетичного виховання; недостатня розробленість кваліметричного інструментарію з метою вимірювання якості професійної діяльності учасників освітньо-виховного процесу для створення інформаційної бази управління), що стало одною із головних передумов визначення спрямованості всього дослідження, реалізації його завдань.

Важливою умовою реалізації мети та завдань дослідження стала джерельна база, яку складають 646 найменувань монографій, дисертацій, статей. Особливістю джерельної бази є те, що вона охоплює всі головні аспекти досліджуваної проблеми та науковий доробок провідних фахівців.

Реалізувати мету, завдання дисертаційної роботи автору дозволила система обґрунтовано обраних методологічних підходів та теоретичних, емпіричних, математичних методів дослідження. Науково-практичний інструментарій дослідження складають численні детально розроблені методики: методика групового сфокусованого інтерв'ю, комплексної оцінки

якості освітнього середовища та навчально-виховного процесу у ВПНЗ, анкета управлінська компетентність керівника, анкета виявлення особливостей формування професійної компетенції у майбутніх учителів художньої культури і майбутніх учителів музичного мистецтва, етики та естетики, анкета експертної оцінки професійно-педагогічних здібностей майбутніх учителів художньої культури та майбутніх учителів музичного мистецтва, етики та естетики тощо.

Однією з складових, яка забезпечує високий рівень науковості дослідження, є використання кваліметричних моделей для вимірювання стану та результатів адаптивного управління якістю музичної освіти, що дозволило не тільки обґрунтувати його актуальність, а і довести ефективність запропонованої експериментальної моделі.

Головним здобутком автора є обґрунтована модель адаптивного управління якістю музичної освіти та художньо-естетичного виховання у вищому педагогічному навчальному закладі. Цю модель відрізняє урахування сучасних уявлень про сутність адаптивного управління, системне охоплення досліджуваного явища, єдність теоретичної та практичної складової, сутнісної та процесуальної характеристик. Автор також вдало поєднує діагностичну та результативну складову процесу адаптивного управління якістю музичної освіти.

Позитивним можна вважати те, що автор приділяє значну увагу виховній складовій музичної освіти. На відміну від процесу навчання, музичним вихованням складніше всього управляти, тому така увага є виправданою.

Важливу роль у вирішенні наукової проблеми відіграє запропонована автором модель професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, під якою дослідник розуміє інтегральну освітньо-виховну характеристику особистості майбутнього фахівця. Ця модель виконує декілька функцій: дозволяє оцінювати стан музичної освіти, дозволяє

моделювати експериментальну систему, дозволяє визначати зміст музичної освіти, характеризує мету музичної освіти.

Можна погодитись з позицією дослідника щодо факторів, критеріїв, показників та рівнів результативності адаптивного управління якістю музичної освіти та художньо-естетичного виховання у ВПНЗ. Саме якість освітнього середовища та освітньо-виховного процесу, якість організаційно-управлінської компетентності суб'єктів управління музичною освітою, якість результатів музичної освіти та художньо-естетичного виховання характеризує якість адаптивного управління.

Значну цінність мають додатки дисертаційної роботи. Зацікавленість викликають кваліметричні моделі оцінки діяльності завідувачів кафедр, науково-педагогічних працівників, модель результативності адаптивного управління якістю музичної освіти і художньо-естетичним вихованням студентів у вищому педагогічному навчальному закладі, модель оцінювання рівня професіоналізму майбутніх учителів художньої культури і учителів музичного мистецтва, етики та естетики у ВПНЗ та інші.

Результати дослідження, безумовно, мають практичне значення, яке полягає у їх впровадженні в практику конкретних вищих педагогічних навчальних закладів, а також у можливості застосування їх в широкому педагогічному просторі.

Значну практичну цінність має також розроблена автором система пролонгованого моніторингу адаптивного управління якістю музичної освіти та художньо-естетичного виховання у ВПНЗ, яка реалізовується за допомогою розробленого діагностичного інструментарію.

У ході дослідження автор підготував 13 навчальних посібників, хоча не всі вони пов'язані з темою дослідження, але є свідченням широкого кругозору автора, цілеспрямованості, наполегливості у вирішенні теоретичних та методичних завдань.

Отже, дисертантка успішно розв'язала поставлені в роботі завдання і досягла визначеної мети. Проведене дослідження свідчить про наукову зрілість

дисертантки, яка ретельно попрацювала над джерельною базою, змістом наукового апарату, головними поняттями дисертаційної роботи, експериментальними моделями та їх запровадженням у практику педагогічної освіти. Зроблені автором висновки і рекомендації мають безперечну теоретичну і практичну цінність для педагогічної науки і практики.

Вважаємо, що практичне значення даного дослідження має широкі перспективи для використання його результатів у закладах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України. Впровадження отриманих результатів у діяльність названих закладів сприятиме вдосконаленню музичної освіти.

Автореферат і наукові публікації повністю відображають основні положення і висновки, викладені в тексті дисертації. Вони засвідчують високий науково-теоретичний рівень дисертаційної роботи.

Однак маємо підстави констатувати, що в ній наявні і певні недоліки та дискусійні моменти.

1. Перший розділ має назву „Якість музичної освіти та художньо-естетичного виховання майбутніх учителів музичного мистецтва як предмет педагогічного дослідження” та присвячений саме якості музичної освіти, але, як зазначено у науковому апараті, *предметом* дослідження є система адаптивного управління якістю музичної освіти майбутніх учителів музичного мистецтва у ВПНЗ, тому така назва розділу є свідчення порушення загальної логіки побудови дослідження.
2. П'яте завдання дослідження сформульовано наступним чином: "Визначити теоретичні засади адаптивного управління якістю музичної освіти у ВПНЗ", а шосте завдання "Концептуально обґрунтувати систему адаптивного управління якістю музичної освіти та художньо-естетичного виховання у ВПНЗ". Але і п'яте і шосте завдання присвячені теоретичним засадам проблеми, тому доцільно було поєднати їх в єдиному завданні.

3. Сьоме завдання сформульовано як "Розробити й обґрунтувати фактори, критерії, показники адаптивного управління якістю музичної освіти та художньо-естетичного виховання у ВПНЗ та схарактеризувати рівні його результативності", а восьме завдання як "Розробити методику вимірювання результативності адаптивного управління якістю музичної освіти та художньо-естетичного виховання у ВПНЗ". Але критерії є складовою методики вимірювання, тому їх обґрунтування тільки частина восьмого завдання.
4. Не дуже вдалою є назва другого розділу дисертації ("Теоретико-методологічні основи якості музичної освіти та художньо-естетичного виховання майбутніх учителів музичного мистецтва"). Теоретико-методологічні основи можуть бути тільки у процесних явищ, а якість це не процес а результат діяльності.
5. У дисертації та авторефераті автор зазначає, що виокремлював закономірності адаптивного управління на основі поглядів інших науковці, але закономірності мають відбивати особливості саме адаптивного управління, а не поглядів інших науковців.
6. Один із принципів адаптивного управління, який пропонує автор, - "спрямування на вимоги ISO 9001:2000". Але зазначений стандарт є міжнародним, а Україна мала державний стандарт ДСТУ ISO 9001:2001. Окрім того, зазначений стандарт є стандартом третього покоління, а у світі та Україні вже давно використовують стандарт четвертого покоління - ДСТУ ISO 9001:2008, який значно відрізняється від попереднього, а з 2015 року запроваджено стандарти ДСТУ ISO 9001:2015 п'ятого покоління. Будь-яка наукова має базуватися на сучасних уявленнях та сучасних підходах, наукових та методичних роботах.

Однак зроблені зауваження і побажання стосуються переважно викладення накопиченого дослідницького матеріалу та не знижують цінності проведеного дослідження і його загальної позитивної оцінки. Отримані

результати дисертаційної роботи В. С. Ульянової, безперечно, відзначаються науковою новизною, мають практичну значущість і являють собою певний внесок у скарбницю педагогічного знання.

Усе це дає підстави констатувати, що дисертаційна робота В. С. Ульянової „Теоретичні і методичні засади адаптивного управління якістю музичної освіти у вищому педагогічному навчальному закладі” є самостійним, цілісним і завершеним дослідженням, яке за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичною і практичною значущістю одержаних результатів відповідає вимогам ВАК України пп. 13 – 15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри державної служби,
адміністрування та управління
державного закладу «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Є.М.Хриков

